Գ. ՏԱՐԻ — ՄԱՅԻՍ 29 ՇԱԲԱԹ 1899 — ԹԻՒ 112

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ

Պուլկարիոյ համար
Տարեկան Ֆրք. 10
Վեցամսեայ » 5

Արտասահման
Տարեկան Ֆրք. 12
Վեցամսեայ » 6

ԿԱՆԽԻԿ

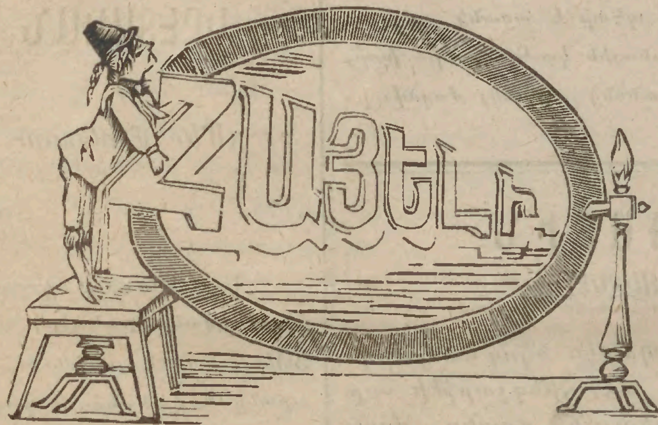

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր:

Հասցէ
DIRAN PAPAZIAN
RUE DRAGOMAN
K. STEPAN
BULGARIE) VARNA

ՇԱԲԱԹԱՀԱՆԴԷՍ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԶԱՒԵՇՏԱԿԱՆ

Եթէ կ'ուզէք «Հայելի»ին մէջ աղուոր երեւնալ,
Պարտիք սիրուն եւ ազնիւ դէմք մը ունենալ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՋՐԱՑԻՆ, ԸՂԵՂԻ ՄԸ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շարժումի չորեքշաբթի օրուան թըւոյն մէջ Վահան Մանուէլեան ստորագրութեամբ նախայօդուածի մը պարունակութենէն գրգռուած՝ կարգ մը երիտասարդներ այս հինգշաբթի օրը տեղւոյս Ս. Սարգիս եկեղեցին երթալով, Պատարագի մէջ Օրմանեան Պատրիարքի անուան յիշատակութեան ատեն «յիշուի չի յիշուի» խընդիր մը կը յարուցանեն եւ վայրկեան մը եկեղեցւոյ արարողութեան խանգարման ու մէկ քանի տիկնանց մարելուն պատճառ կ'ըլլան: Բարեբաղդաբար աղմուկը կը խաղաղի ոստիկանութեան հասնելէն առաջ, որ քըննութիւն մը կատարելով կը մեկնի:

Մենք չենք զարմանար կարգ մը վարվռուն երիտասարդներու այդ խիզախ քայլերուն համար, այլ կը զարմանանք Թերթի մը խմբագրականներ գրելու յաւակնութիւնը ունեցող այդ պարոնին վրայ, որ Թղթակցի մը աղօտ լուրերը լուսաւորել կարծելով, հըրապարակ կը նետուի, կիրքեր կը յուզէ եւ եկեղեցւոյ ու ժողովրդեան խանգարման պատճառ կ'ըլլայ:

Մեր կարծիքով, Պոլիսէն աւելի՝ Լա Հէէն ու Տ. Մ. Չերազէն սպասելու էր Օրմանեանի ներկայ խնդրոյն մէջ բռնած ընթացքի մասին տեղեկութիւններ,

Պոլսոյ մէջ ընդ ամենը մէկ մարդ կայ եղեր Օրմանեան Պատրիարքի բոլոր գաղտնիքները գիտցող, անոր առած քայլերը համբող. այս անձնաւորութիւնն է եղեր Շարժումի մեծապատիւ Թղթակիցը: Կ'երեւի Թէ Պ. Թղթակցին այդ լուրը տուած ժամանակ՝ Պոլսոյ Եւրոպական Թերթերու, Թայմզի, Թանի, Սթանտարտի եւ ուրիշ լրագրաց Թըղթակիցները . . . մեռնելու ճամբան բռնած էին, որ այսանկ կարեւոր լուր մը չի կրցան իրենց Թերթերուն հասցնել:

Ինչ որ է, մաղթելով որ ուրիշ անգամներ չի պատահին եկեղեցւոյ մէջ նմանօրինակ դէպքեր, առ այժմ սա կըսենք որ, ներկայ տխուր դէպքը պատճառ եղաւ տեղական սա օրէնքին վերահասու ըլլալու Թէ, այն անձը որ կը համարձակի Եկեղեցւոյ արարողութիւնը խանգարելու, խիստ ծանր պատժոյ կ'ենթարկուի:

Օրէնքի այս տրամադրութիւնը աչքի

առջեւ ունենալով․ պէտք է տանք պարագաներու մէջ քաղաքային կամ թաղ. խորհուրդին դիմել ու անոնց յայտնել ժողովուրդին փափագը:

ԱԶԳԱՅԻՆ
ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ Պոլսէն եկող ճամբորդներ կը պատմեն թէ, հինգշաբթի օրը Սամաթիոյ եկեղեցւոյն դրանը վրայ յեղափոխական կոչ մը փակցուած ըլլալուն պատճառաւ տեղւոյն թաղ. խորհուրդը և բազմաթիւ հայեր ձերբակալուած են: Պատրիարքը որ Ազգ. Հիւանդանոցը գացած էր պատարագելու, եավէրներով շրջապատուած պալատ տարուած է:

Պարսկաստանի մէջ 'ի Նպաստ Հայաստանի սովելոց 5000 ֆրանք հանգանակուած է:

— Ի Նպաստ Հայ սովելոց, Վանայի մէջ կազմակերպեալ թատերական երեկոյթին զուտ արդիւնքն է մօտաւորապէս 500 ֆրանք: Գտնուեր են մէկ քանիներ, որ այդ նպատակին համար 10 փարայ չի տալէ զատ, գործին արգելք ըլլալու ճիգեր ալ ըրեր են:

Երեսնին . . . սև մնայ:

— Էջմիածնէն կը հաղորդեն թէ Ս. Հայրապետը մտադիր է այս ամրան եղանակը Սողմոսավանք անցընել, ոչ այնքան օդափոխութեան համար որքան այդ հին մենաստանը վերանորոգրել տալու նպատակով:

— «Արեւելք» կը գրէ թէ բարձրաստիճան եկեղեցական մը 330 ոսկի Պատրիարքին ղրկած է իբր Նպաստ Հայաստանի կարօտեալներուն:

Ի Նպաստ Տիար Յ. Զաքըրեանի այս իրիկուան տրուելիք ներկայացումը յետաձգուած է յառաջիկայ չորեքշաբթի օրուան, յունիս 2:

ԿՐԷՏԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

(Մեր մասնաւոր Թղթակցէն)

Գանտիա 12 Մայիս

Երբ հոս լուր տարածուեցաւ թէ Եօրկիոս իշխանը Գանտիայ պիտի այցելէ Ապրիլ 30ին, խուռն բազմութիւն գիւղացիներու, արանց և կանանց, ծերոց և տղայոց մօտաւորապէս 20,000 հոգի, ձիթենիի ոստեր ու Կրէտէի դրօշակը բռնած՝ սկսան քաղաքը լեցուիլ:

Մէկ քանի տեղեր յաղթական կամարներ կանգնուած էին, որոնց վրայ Կրէտէի յեղափոխութիւններուն՝ 1770, 1821, 1833 1841, 1858, 1866, 1869, 1878, 1889, 1896 և 1888 թուականները կերևային: Կամարներուն մէկուն վրայ ալ գրուած էր «բարի գալուստ կը մաղթենք, հաւատալով որ ձեր մեծութիւնը հաւասարութիւնը սիրող ու յարգող է»: Ոգևորութիւնը ընդհանուր էր թէ քրիստոնէից և թէ Թուրքերուն մէջ: Ապրիլ 30 ուրբաթ օրը առաւօտեան ժամը 9ին քսան և մէկ թնդանօթի ձայներ աւետեցին թէ իշխանը քաղաքը եկած էր, ուր արդէն պատրաստ կսպասէին ընդհանուր հիւպատոսք, յոյն և թուրք երևելիք. անգլիական հրամանատարը և զինուորներ, ինչպէս նաև ամեն ազգէ աշակերտք եւ աշակերտուհիք:

Զինուորական ընդհանուր հրամանատար Ժէնէրալ Չերմայտ անմիջապէս իշխանին ձեռքէն բռնելով նաւակէն վեր հանեց, ուր իրարու դէմ բարևի կեցան: Ժողովուրդը միահամուռ «զիթօ՛» կը պոռար. զինուորական նուագածուք նախ յունական եւ ապա չորս պետութեանց «մարշ»երը զարկին: Քարափին վրայ յատկապէս շինուած բարձրաւանդակէ մը յունաց աշակերտուհիներ իշխանին և անոր հետեւորդներուն վրայ վարդեր կը նետէին: Նորին բարձրութիւնը քսան վայրկեանի չափ հոն հանգիստ առնելէ ետքը. զինուորական մեծ հանդիսով եկեղեցի առաջնորդուեցաւ, առաջնորդարան գնաց, ուր բարձր անձնաւորութիւնք իրեն ներկայացան. ինչպէս նաև Կրէտէի Հայոց այցելու հայր Արժ.

Տ. Մանուէլ Քահանան, որ մեր աւերակ գործած մատուռին վերաշինութեանը համար աղերսագիր մը ներկայացուց Նորին Բարձրութեան: Իշխանը սիրով ընդունելով, բարեհաճեցաւ հայ գաղթականութեան վրայ տեղեկութիւններ ուզել եւ տէր հօր պէտք եղած բացատրութիւնները տալուն 'ի պատասխանի «շատ լաւ, գոհ եմ» ըսաւ: Մէկ ժամ վերջը կառավարական պաշտօնատունը գնաց եւ պատուհանէ մը ժողովուրդին երեւալով յորդորեց ամէնքը իրարու հետ սիրով եւ եղբայրաբար վարուիլ, յարեց նաեւ թէ ըմբոստներուն համար պատիժներ պիտի տնօրինուին: Ժողովուրդը դարձեալ «կեցցէ»ներով օդը թնդացուց: Նոյն գիշերը մեծ հրախաղութիւններ տեղի ունեցան: Հետեւեալ օրը զօրահանդէս մը կատարուեցաւ:

Իշխանը նոյն օրը յունաց եւ տաճկաց դպրոցները այցելեց ինչպէս նաեւ վեզիր ճամիին, որուն մեծ իմամը արաբերէն լեզուով գրուած բարեմաղթութիւններ ըրաւ Իշխանին, Սուլթանին, Անգլիոյ Թագուհիին. Գաղիոյ Նախագահին, Ռուսիոյ Չարին եւ Իտալիոյ Թագաւորին կենացը: Նոյն երեկոյ իշխանը մեկնեցաւ Հանիա, Անգլիոյ Թագուհւոյն ծննդեան տարեդարձը տօնելու համար:

Անցեալ օր յոյն ոճրագործ մը կախեցին, յղի կին մը սպաննած եւ անոր քրոջ պատիւը բռնաբարած ըլլալուն համար:

ԳԱՂԹԱԿԱՆ

ՀԱԿԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ժամանակ մը է՛ն սուղ, հիմակ է՛ն աժան տեղը Մալթա է:

Ոսկին ու ոջիլն է՛ն շատ գտնուած տեղը Լոնտոն է:

Բարիզի մէջ երբ արեւ կայ՝ ամառ է, երբ արեւ չըլլայ՝ ձմեռ է:

Է՛ն բարոյական եւ է՛ն անբարոյական քաղաքը Բարիզ է:

Գաղղիացիները շատ կծծի ու ագահ են, մանաւանդ կիները:

Ռուսական վակօնները լաւագոյնն են բովանդակ Եւրոպայի մէջ:

Լոնտոնի կառքերն երկանիւ են, մինչ Բարիզի կառքերը քառանիւ:

Անգլիացի կինը կ'մտնէ էրիկ մարդուն թեւը, իսկ գաղղիացի էրիկ մարդը կ'մտնէ կնկան թեւը:

Շունը գաղղիացի կնոջ համար դրամէն յետոյ է՛ն յարգելին է:

Համբոյրներու է՛ն առատ տեղը Բարիզ է: Փողոցը, սրճարանը, սանդուղի վրայ, կառքի մէջ, պատուհանը, խանութի մէջ, ամէն տեղ կը հանդիպիս իրար համբուրող այր և կնոջ, սակայն այնքան մեքենական, այնքան անըզգալական որ եթէ մարմարեայ արձաններն իրար համբուրեն՝ աւելի անտարբեր չեն կըրնար երեւնալ:

Պոլիս ուտելու խմելու տեղ է. Բարիզ ըզբօսնելու, և Լոնտոն գործարան (ճեմիշ) երթալու և պառկելու տեղ է:

Է՛ն շատ ճամբորդողն Եւրոպայի մէջ՝ Անգլիացիք են, է՛ն քիչ ճամբորդողը Գաղիացիք:

Անգլիացի կինը սէր կը ներշնչէ, իսկ գաղղիացի կինը՝ տրփ:

Է՛ն գեղեցիկ ճաշարաններն և է՛ն անճոռնի կերակուրները Բարիզի մէջ են:

Լոնտոնի մէջ փողոցը փանթալօնին կոճակները կոճկելը թէ ամօթ է և թէ արգիլեալ, իսկ Բարիզի մէջ ոչինչ:

Բարիզի մէջ՝ կաղ, հաշմանդամ և անթացուպերով քալող մարդիկ խիստ շատ կան:

Ռուսիոյ մէջ ամէն տեղ, ամէն օր զինուորական նուագածուք կը նուագեն պարտէզներու մէջ ձրի, մինչ Բարիզի մէջ՝ շաբաթը միայն երկու օր և այն ալ դրամով: Գաղղիացիք շանը վիզէն անգամ շահ հանելու կը նային:

Ս. Մ.

Տեղւոյ անձկութեան պատճառաւ Պուրկազէն ղրկուած թղթակցութեան հրատարակութիւնը յաջորդ թերթով:

ՎԻՃԱԿ

Իշպու չարշ՚նպիհ կիւնիւ. Մուսալլատա պիր գահվէխանէտէ, եէվմիյէ թոմպալայի օյ ամագըլա մէշղուլ պուլունան պիր գաչ ղաթ մասէյինինտէ չուխօլտա պիր մուքավէլէ ճէրէյան իթմիշ տիր:

— Աղալա՛ր, մալիւմ ա՛, եարըն Համբարձում եօրթուսու տըր. չուրւաճըդտա թօփլանըպ պիր վիճակ չըգարալը՞մ մը.

— Բէք շաշըրլաճագ չէյլէր սէօյլէրսին, հաճի Դանիէլ աղա, պաշըմըզա պիրէր տէ գաբաթմա պաղլասագ նասը՞լ օլուր:

— Նի՞չին պէ՛ ճանըմ.

— Վիճակը գատընլար չըգարմաղլա՞ր մը եա՛.

— Աղբար, պիզիմ չըգարաճաղըմըզ վիճակ՝ գատընլարըն վիճակը կիպի տէյիլ. օնլար պիրէր շալ իչին վիճակ սէօյլէրլէր. պիզ իսէ՝ ումումիյէթ իւզըրէ սէօյլէյէճէյիզ քի քիմսէնին խաթըրը գալմասըն:

— Պու ումումիյէթ իւզրէ տէտիզին նասը՞լ օլաճագ.

— Մէսէլա, ճահիլլէր, քեամիլլէր, դերասանլար վէ սաիրէլէր իչին պիրէր եագըշըգլը վիճակ սէօյլէյէճէյիզ:

— Ցէմէք օլուր քի՝ պունլար իչին պիրէր տէ նիշան աթաճաղըզ.

— Խայը՛ր. բիանքօ չէքէր կիպի պիր թագըմ քեահատլար իւզէրինէ էվվէլտէն իսիմլէրինի եազըպ՝ պիր ժէնտիլ իչինտէ հըֆզ իտէճէյիզ. հէր վիճա՛կ սէօյլէտիշտէ՝ պիր թանէսինի չըգարըպ օգույաճաղըզ:

— Պու տա ճէնի պիչիմ պիր վիճակ օլաճագ, տէյի՞լ մի:

— Էվվէթ:

— Էյ աֆէրին հաճի Դանիէլ աղա, էյի տիւշիւնմիւշ սին.

— Էվվէթ, հէմ պու վիճակ՝ հէր մէմլէքէթին լիսանլարընտա ույաճագտըր:

— Էօյլէ իսէ եաբտըդ կիթտի:

Իշպու գարար իւզէրինէ իրթէսի կիւնիւ մէրգուման ղաթլար գահվէխանէտէ թօփլանըպ վէ ալէլ հիսապ պիր իքի բաւթի թոմպալայն օյնատըդտան սոնրա՝ վիճակը չըգարմաղա պաշլատըլար:

— Նէ՞ եաբտըն Միւսիւ Կարպիս, քեահըրտլարը եազտը՞ն մը.

— Հէլպէ՛թ, թէ պուրատա հազըր:

— Ցիշարտա ատամըմըզ գալմամըշ տըր եա՛.

— Միւսիւ Մարուքէ կէլմէտի.

— «Պիր բանթալօն իւթիւլէյօրըմ, շիմտի կէլիրիմ» տէտի.

— Բէք էյի. միւսիւ Սիմոնովիչ, եագլաշ պագալըմ.

— Կուզամ եղբայրս. դուք սկսեցէք:

— Օ տէյիլ ամա, Թուղլաճեան նէ՞րէտէ.

— Իշթէ՛ կէլիյօր: Պույուրուն պագալըմ միւսիւ Երուանդ.

— Հա՛ կէլտիմ. բարեւ ձեզ:

— Միւսիւ Փափազեան, սէնտէ պուլունաճագսըն.

— Շատ աղէկ. մենք ալ կը մասնակցինք:

— Օ տէյիլ ամա, Օննիկ աղա տա պուլունմալը տըր. պիզիմ չէյխիմիզ սայըլըր:

— Հէ՛նպէթտէ պուլունաճագ: Պույուրունուզ Օննիկ աղա.

— Կէլտիմ, կէլտիմ. Սարդիս, պանա օյունտան պիր գահվէ բիշիր:

— Հայտէ՛, հաճի Դանիէլ աղա, պաշլա պագալըմ.

— Պէն Թիւրքճէ սէօյլէյէճէյիմ. էն էվվէլ պիրիմիզ հայճա սէօյլէմէլիյիզ. եագըշըըլ էօյլէ տիր. հայտէ՛ միւսիւ Մուրատ, դուն հայերէն վիճակ մը ըսէ.

— Շատ աղէկ, կըսեմ.

Տարիներն անցան, գացին սահեցան,
Ոչ մի օր ծագեց, ոչ օր խնդութեան.
Յուսահատութիւնն է վրաս տիրած,
Դեռ չէ գտնուած ցաւոցս դարման:

— Թուղթ մը հանեցէք ու կարդացէք.

— «Հայաստան»

— Պռավօ՛ միւսիւ Մուրատ. պռավօ, շատ աղուոր ըսիր.

— Բան մը չէ:

— Հրամմեցէք միւսիւ Սիմոնովիչ, վիճակ մը ըսէք.

— Շատ աղէկ եղբայրս, վիճակ մը ըսեմ.

Ահեղ լեռան ցուլը բռնեց,
Բոլոր աշխարհքը դղրդեց.
Բայց պարմանքնիս խիստ մեծ եղաւ
Երբ նա չնչին մուկ մը ծնաւ:

— Պագալըմ քի՞մ իմիշ չու մուկ կէթիրէն:

— «Լա Հէյի վեհաժողովը»

— Կեցցե՛ս միսիւ Սիմոնովիչ. կեցցե՛ս. ճիշդ գլխուն զարկիր, շնորհակալ ենք:

— Զարժեր, եղբայրս:

— Հայտէ նայինք, միսիւ Շաւարշ.

Լուր տանելու համար հոս հոն վազվզեն
Սուտն ու իրաւը իրար կը խառնեն.
Եւ հինգին վրայ քսան փորթելով
Հասարակութեան կը կլլեցնեն:

— Ասոնք ո՞վ են.

— «Լրագրապետները».

— Էյ պրավօ. տօղրուսու, կիւզէլ սէօյլէտի. աղբար, հասըլը պիր ատամ քէնտի զէնահաթընըն սըրըընը պիլմէլի:

— Եօյլէ տիր:

— Հրամմեցէ՛ք միսիւ Փափազեան.

— Ոչ զարդ մեծագին, ոչ ոսկի գոհար,
Չեն արժեցներ ձին՝ անպէտ նիհար.
Ոչ գեղեցիկ դէմք և ոչ ճոխ ըզգեստ,
Անպիտան մարդուն չեն ըլլար գովեստ:

— Պու քի՞մ տիր.

— «Կարգ մը հագուած սգուած թեթեւսոբարոյներ»:

— Պռավօ՛, պու տա կիւզէլ: Հայտէ միսիւ Երուանդ, կարգը ձերն է:

— Անանկ է նէ մտիկ ըրէք.

Կնունք, հարսանիք, մեռել, տուն օրհնենք,
Ժողովուրդէն մինակ մենք այս կըսպասենք,
Պահպանիչ, Թապախ աման չի մոռնանք
Որ թամամ ըլլայ մեր անցընելիք կեանք:

— Պունլար քի՞մ օլույօր.

— Աղնայա՞մադըն մը. պիր թագըմ տէրպապալար:

— Տօղրու տըր աղբար, բէք տօղրու:

— Միսիւ Լեւոն հրամմեցէ՛ք, շաքար մըն ալ դուք ծամեցէք.

— Կոկիկ, շիք հագուած, ձեռքերնիս պաստօն,
Կուզենք ցոյց տալ մեզ մէյմէկ Կիկերոն,
Աչքերնիս յառած ենք ամսագլխուն.
Հոգ չէ՛, թէ տղայք մնան անուսում:

— «Կարգ մը վարժապետներ»

— Էյ կեցցե՛ս միսիւ Լեւոն. կեցցե՛ս.

— Միրիճան աղա, կարգերնիդ եկաւ.

— Հազար պեխով բիւր մօրուքով
Երեսնուն վրայ մազ չունին,
Կոմս ու կայսըր են պալատով
Բայց գրպաննին կուտ չունին:

— Հաճի՛, պունլար քի՞մ իմիշ.

— Տուր պագալըմ. նէ՛ չըգաճագ.

— «Դերասանները»

— Ծօ աղբար, բէք տօղրու չըգըյօր.

— Հէլպէթ տօղրու չըգաճագ:

— Պույուրունլար Օննիկ աղա.

— Հայճա պիթտի՞ մի.

— Դէխս եօգ տըր. խըթէյէն հայճա տէսին, խըթէյին թիւրքճէ:

— Պէնիի ատէմի թօփրագ տօյուրուր,
Ինսան աճայիպ պիր նէվ մախլուգ տըր.
Կիւնտէ պինլէրճէ տալխի գազանըրսա՝
Տայիմ աղլամագտա, շիւքր իթմէզ եօգ տըր:

— «Խանութպանները»

— Աղբար բէք տօղրու տըր, չու տիւքեանճըլար եօ՞ք մու. ըըլ օն իքի այ գազանսալար՝ եինէ գազանմայօրըզ տէրլէր:

— Ագամ Նախահայրտան եօյլէ ատէթ օլմուշ տըր. սօնունա գատար պէօյլէ կիտէճէք:

— Միսիւ Մարուգէ՛, հայտէ պագալըմ.

— Թիլքի վար պաշ քէսէր
Գուրտուն ադը եաման տըր,
Պանա նասիհաթ վէրէն՝
Նասիհաթա միւհթաճ տըր.

— Աղբար, ասոնք ո՞վ են.

— «Կարգ մը տարիքոտ-երիտասարդներ»

— Է աֆէրիմ, միսիւ Մարուքէ. ծալլած պօխճա ըմըշըըն սէն տէ՝ խապէրիմիզ եօգ:

— Հայտէ պագալըմ հաճի Դանիէլ աղա.

— Սիզ տէվամ էտին. պէն սօնրա սէօյլէյէճէիմ.

— Օ նէ՞ տէմէք օլույօր, կէնէ պիր մանօվրա՞ մը չէվիրէճէքսին, թուրքայճ օյնամայօրըզ:

— Եօգ պէ Մ. Կարպիս, եօգ. հայտէ սէն սէօյլէ, սօնրա տա պէն սէօյլէրիմ:

Պիր էքի գրուշ գազանմագ իչին
Ույարը ույմազա վէրտիրիրիզ պիզ.
Ճէհէննէմ թաթարը տէսէյէր պիզէ՝
Հիչ միւպալազա եօգ տըր պու սէօզտէ:

— Քի՞մլէր տիր պունլար.
— «Միջնորդ կնիկներ»
— Էյ աֆէրիմ Կարպիս. սէնտէն ումուլմազ ըտը ամա, էյի պէճէրտին.
— Սէնտէ սէօյլէ պագալըմ, ումումըր աղա:

— Տօգսանտօգո՞ւզ, նիւզ, նիւզ պէշ, նիւզ նիրմի՞
Տարիխ պազըլըր գանթարճը կիպի.
«Օնօւ ամթ օյնա չու թուրքայնը»
Տէրսէմ՝ տիննէմէկ պու Նասիհաթը:

— Պունա քեազըրտ չէքմէյէ հաճէթ եօգ, Մ. Կարպիս տիր.
— Գարշըլըգ պէնտէ պիր ճէվապ վէրէճէիմ.
— Վէրէպիլիրսին, գարտաշըմ.

— Պանա օնօւ ամթ օյնա տէյօրսըն,
Հէր օյունտա սէն պաշ վօկատսըն սըն.
Ուզուն սէօզի. կէ՛լ խուէլիմ գըսա:
Սէնսիզ վէ պէնսիզ օյուն պիր բարա:

— Է՛յ պրավօ Մ. Կարպիս, պրավօ.
— Պէնտէ ճէվապ վէրէճէիմ,
— Եօգ արթըգ օլմազ, աշըգլար կիպի խըմթինհա՞ն մը օլաճագսընըզ, եօգսա՝ վիճակ մը սէօյլէյէճէկիզ.
— Բէ՛ք էյի ոտղբար էօյլէ օլսուն, պէն գարշը կէլմէմ.
— Բարև ձեզ.
— Վա՛յ Գարեգին աղա, պիզ սէնի ունութտուգ. պու-յու-րուն. պիր թանէ գալտը, օնուտա սէն սէօյլէ.

— «Ճէպտէ մանկիզ Ամամայ տըր,
Պօրձումըզ պօզազտա տըր.
Կէճէ կիւնտիւզ Ֆիքրիմիզ
Ջէնկին պիր գըզ ալմագ տըր.

— «Կարգ մը ծակ գրպան միւսիւները»
— Պու տա կիւզէլ սէօյլէտի. է հայտէ՛ն կէտէլիմ արթըգ պիր էքի բաւթի թուրքայն օյնաալըմ, զիրա պիր էքի սաաթ տըր օնտան մահրում գալմըշըզ, տէյէրէք, վիճակա խիթամ վէրտիլէր:

ԿԵԼ ԳԱՆԹԱՐԱ...

(Շարունակութիւն)

ի Շուշա

— Ինծի՞ ալ պիտի կշռես Բոժոժիկ։
— Աստանկ միտք մը ունիմ, բայց կը վախնամ որ ծանրութեանդ չի դիմանայ խանթարս ։։
— Դիտես ա՛. ես տէր Ցնծան չեմ.
— Ատիկա գիտեմ. գիտեմ նաեւ թէ. դուն անոր պէս տէր Ցոլակիմին իրաւունքովը ծանրաբեռնեալ չես, բայց քու բարկութեան ծանրութիւնդ ալ առածի կարգ անցեր է. «պիր տէյիրմէնտէն պիր տէր Խորէնտէն» կըսեն կոր:
— Այն նզովից ծնունդները, այն դարշելի արարածները ուզածնին թող ըսեն. ես իմ սկզբունքս պիտի պաշտպանեմ մինչև վերջը, ատիկայ միշտ յիշեցէք. մեաք խաղաղութեամբ:
— Ո՞ւր կերթաս կոր.
— Ամիրալին աչքի լոյսի պիտի՛ երթամ. պատուական փ՛չնելի գոնեաք կայ: (երթալով) Ըստնծներս միշտ յ՛իշեցէք:
— Այո՛, միշտ պիտի յիշենք. «պիր տէյիրմէնտէն, պիր տէր Խորէնտէն»: Է՛ ճանըմ, կե՛լ գանթարա՛. կե՛լ գանթարա... վա՛յ, միւսիւ Բասքալ. աստանկ սրդողածի պէս հեռուն ինչո՞ւ կայներ ես. հրամմէ՛ կշռուէ. նայինք անցեալ տարուան վրայ աւելցե՞ր ես թէ պակսեր ես:
— Ես աստանկ բանէ չեմ ախորժիր.
— Տէր ողորմեա. Իշխանազուններ ը կախորժին կոր.
— Բայց ես չեմ ուզեր.
— Եթէ կը քաշուիս հրապարակի վրայ կշռուելէ, ականջդ ինծի բե՛ր. (կամաց մը) Նա խորհրդաւոր սամանշքին մէջ գաղտուկ քեզ կը կշռեմ, հասկըցա՞ր. բայց պէտք է գիտնաս որ քանի քիլօ ըլլալդ դարձեալ պիտի իմացուի. ըստ որում, եէրին դուլաղը վար, կըսէ Թրքական առածը:
— Ո՛չ հոս կը կշռուիմ ոչ ալ հոն:
— Կը հասկնամ, դժկամակելուդ պատճառը՝ գաղտնիքդ յերևան չի հանելու համար է.
— Ի՛նչ գաղտնիք.

— Քանի մը անգամներ քու միջոցաւըդ ասդին անդին ղրկուած պակաճներէն շատ գոմիսիոն առնելու համար, անոնց հետ ինքզինքդ ալ կշռել տուեր ես երկաթուղիի պասկիւլին վրայ։ Հիմա թէ որ կշռուիս՝ ան պակաճներուն վրայ քանիկական քիլօ բան աւելցուցած ըլլալդ պիտի հասկցուի, ահա ատոր համար է որ կը դժկամակիս։ Բայց պէտք է գիտնաս որ մենք թախմին ալ կրնանք ընել. այնչափ մարդ խանթարի զարկինք որ՝ ալ աչքերնիս վարժուեցաւ, սանկ մէկ նայուածքով՝ դիմացիննուս քանի քիլօնոց բան ըլլալը մէկ վար մէկ վեր կը հասկնանք. դուն հիմա առանց պակաճի, ըռահաթ 60 քիլօ կաս. ատով՝ ուզած ատեննիս հաշիւներդ կը ճշդենք։

— Քանի որ այդպէս է, թող սա հինգնոցը ու իմ օձիքս ձգելով՝ տես կեցող սա պարոնները կշռէ։

— Հայտէ՛ աս ալ քու ըսածիդ պէս ընենք. չէն կենաս, երթաս բարով..։ Հրամմեցէ՛ք միւսիւ Բօլ է գօմբանի Մարտիրօֆ երկուքդ մէկ տեղ նստեցէք։

— Բայց ինչո՞ւ համար զատ զատ չէք ուզեր կշռել.

— Որովհետեւ երկուքդ ալ լուս աղբար կը սեպուիք... յուսախաբութեան մէջ. ինչ ընենք, եղէքի բազար չարշըլը մայմատը. վա՛խ, վա՛խ, վա՛խ. կանդ բօթիններդ ալ գոնէ նոր չինել տուած ըլլայի՛ր... ինչ որ է, նստեցէք։

— Իմ մասիս, չեմ ուզեր որ կշռուիմ, որովհետեւ մեղի կշռողը աղէկ կշռեց.

— Ճշմարիտ է, աղէկ կշռեց։

— Վախ եմ ըսեր. չորնան չորցած ծառերը... բայց նայինք թէ չիտակ կշռե՞ց. եկէք նստեցէ՛ք, մէյ մը փորձենք։

— Անա՞նկ ընենք կըսես։

— Հարկաւ անանկ ընելու ենք... պարապ տեղը այնչափ սիրտ հատցուցիք, քանի մը ղրուշէ ելաք, հիմա 5 փարայի համար կծծութիւն մի՛ ընէք. նըստեցէք, (կը նստին) մի երերաք... ան չէ ատա, անիկա ձեղ քանի՞ քաշեց.

— Անոր համար նէ՝ տահա շատ պիտի քաշեր ատա՝ բարեբաղդաբար ուրիշ մը եկաւ ու խանթարին վրայ նստաւ։

— Անանկ է նէ՝ աչուընիդ լոյս, անցած ըլլայ. (կշռեցաւ) քառասունը հի՛նգ.

— Ինչո՞ւ այսչափ թեթեւ եկանք.

— Ատոր ալ փառք տուէք. որովհետեւ, եթէ քիչ մ'ալ անոր խանթարէն կախուած մնայիք, աւելի պիտի թեթեւնայիք ու այսչափ ալ չպիտի կշռուէիք. 5նոցը տըւէք տէ՝ աժան ազատեցանք ըսելով տեղերնիդ դարձէք, հանդարտ նստեցէք։

— Ծառայ ենք. մնաք բարով.

— Տէր ընդ ձեզ։ Է՛ ճանըմ կէ՛լ գանթա՛րա, կէ՛լ գանթարա. օօօ՛, հրամմեցէք նայինք միւսիւ Կարապետօֆ.

— Ցազկերտ նախատեսելով որ հայոց այսվարմունքը կղերի ազդեցութեան արդիւնք է.

— Հէ՞... ինչ կըսես։

— Հայոց նախարարներին ու աւագանին Պարսից արքունիքը հաններէ վերջը.

— Հօգիդ սիրես, պատմութեան դա՞ս կուտաս կոր։

— Եղիշէ և Փարպեցին...

— Եղին չիշէն ո՞ւր պայպեցին.

— Այո՛, Եղիշէ և Փարպեցի կասկածելի են և արդիւնք մեր պատմչաց հռետորական ինքնահնար յաւելուածոց.

— Տե՛ս «Իրաւունք», Դ. տարի, թիւ 38. եղբա՛յր, մօրուքի՞ կը խնդաս կոր։

— Վարդան Մամիկոնեան բաւական դիմադրելէ վերջը տիպուեցաւ տեղի տալ ու համակերպիլ անոնց...

— Ինչպէս որ հիմա ալ դուք պիտի տիպուիք տեղի տալ և համակերպիլ.. խանթարիս. հայտէ, նստէ նայիմ։

— Մեր այս կարծեաց ուժ կուտայ սա պարագան թէ...

— Դուն հիմա սա պարագան նայէ. երկինքը ամպերով կը ծածկուի, վախնամ անձրեւի պիտի բռնուինք.

— Նախարարաց ամենակասկածելին ու տաղանդաւորին Վասակ Սիւնիի...

(Ամպերը կը գոռան)

— Հրամմէ՛ նայինք... գիտմամբ կըներ որ չի կշռուիս։ (կայծակ եւ որոտմունք) հիմա հասկցա՞ր. բայց գիտնալու ես որ Վարդանանցի տեսութեան ծանրութիններովդ 200 քիլօ՜ն աւելի կուգաս պակաս չես գար։

Այս միջոցին ամպերը սկսան աւելի որոտալ, ու վախնալով որ տեղատարափի մը կը բռնըւիմ, խանթարովս ինքզինքս կայարան նետեցի, ուսկից Գասպէչեան, և անկէց ալ Ռուսճուքի թրէնը նետուեցայ։

ԹԱՏՐՈՆ

ԱՆԿԵԼ ՍԼԱՎՕՖ

1899 Մայիս 29 Շաբաթ գիշեր ժամ ճիշդ 9

ԱՆՁՆՈՒԷՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԿՈՂՄԷ

Ի Ն Պ Ա Ս Տ

ՏԻԱՐ Յ. ԶԱՔԸՐԵԱՆԻ

ԼՈՒՔՐԷՑԻԱ ՊՈՐՃԻԱ

Թատերախաղ 4 արարուած Վ. Հիւկօի

ԱՆՁԻՆՔ

Ալֆօնս, Ֆէրրարայի դուքսը
Լուքրեցիա Պորճիա, ամուսին դքսին,
Կուպէթթա, հաւատարիմ Լուքրեցիա Պորճիայի,
Ճէնարօ. որդի Լ. Պորճիայի.
Մաֆիօ Օրսինի, բարեկամ Ճէնարօի,
Ժէփօ Օլիվէրէթթօ,
Ասքանիօ Բէթրուչիօ,
Աբօսթօլօ Կարէլլա.
Երկու դիմակաւորներ.
Քահանաներ, Ծառաներ ևայլն:

ԳԻՆԵՐԸ. — Օթեակք թիւ 1 ֆր. 20 թիւ 2. 3. ֆր. 15
թիւ 4. 5. ֆր 10. թիւ 6. 7. ֆրանք 6.
Ա. կարգ Ըստ կամս: Ա. կարգ 3 ֆր. Բ. կարգ 2 ֆր. Գ. կարգ 1 ֆր.

ԱԶԴ — Թատերական մասնախումբը վստահ է թէ Պատ. հանրութիւնը քաջ գնահատելով այս ներկայացման նպատակը, յօժարակամ պիտի փութայ զայն պատուել իր ներկայութեամբը, 'ի յարգանս Տիար Զաքըրեանի նման անկեղծ գործիչի մը:

ՆԵՐԿԱՐԱՐԸ

Կամ

ՄԵՂՔ և ԱՊԱՇԽԻ

Պոլսական կեանքէ քաղուած

Թատերախաղ 5 արար և 1 պատկեր.

Գրեց Տիրան Գ. Փափազեան

Գին 60 սանթիմ: Դիմել խմբագրութեան:

Մ. Զ.

ԹՈԹՈՎՄՈՒՆՔ

Գողտրիկ բանաստեղծութեանց սոյն հատորիկը կը վաճառի ի գին 25 սանդիմ, Ա. Զարդհանէլեանի վրատունը, Վառնա:

„Отговорникъ М. Сконовъ
Печантица Взаимность — "Варна."